

Borgerpanel

Anbefalingsrapport

Sammen om fremtidens drikkevand
2025

Anbefalingsrapport:

Borgerpanel – sammen om fremtidens drikkevand

Redaktion: Borgerpanelets redaktørgruppe assisteret af tredjepartssekretariat v.
We Do Democracy

Opdragsgiver: Danske Vandværker

Fotos: We Do Democracy & Danske Vandværker

Udgivet: Oktober 2025

Indholdsfortegnelse

Læsevejledning	5
Del 1: Borgerpanelets anbefalinger	9
Del 2: Udtalelser	21
Del 3: Proces og organisering	25

Kære læser

Hen over efteråret har et borgerpanel bestående af 30 borgere fra Region Sjælland mødtes for at tale om regionens fremtidige drikkevand.

Du sidder her med en opsummering af de samtaler og konklusioner, som panelet nåede frem til på tværs af deres forskelligheder. Det er en status på vores drikkevand i dag med både udfordringer og styrker. Det er også et kig fremad, hvor borgerpanelet har beskrevet deres ønsker til fremtiden og den lokale forankring, samt hvilke værdier de ser, at det kan medføre.

Borgerne er rekrutteret via Voxmeters panel med det kriterium, at de afspejler regionens befolkning på alder, uddannelse, køn og geografi. Det er blandt andet derfor, at deres anbefalinger er spændende: fordi de siger noget om, hvad et repræsentativt udsnit af beboerne egentlig tænker om vores drikkevand.

Denne rapport er et resultat af borgernes læring og demokratiske samtale og er udarbejdet af We Do Democracy i samarbejde med Danske Vandværker.

I tillæg til denne indledning består anbefalingsrapporten af tre dele. Vi anbefaler, at du tager dig tid til at læse hele rapporten for at få et samlet indtryk af anbefalingerne, processen og forløbet.

1. Del 1 - Anbefalinger udarbejdet og skrevet af medlemmerne af borgerpanelet
2. Del 2 – Udtalelser fra ungerepræsentanter og tredjepartsekretariat
3. Del 3 – Beskrivelse af processen, arbejdsmetoden og organisering

God læselyst!

Del 1:

Anbefalinger

Del 1: Anbefalinger

- **Vision**
- **Værdier**
- **Anbefalinger**

Vores vision for fremtidens vand

“

Vi skal sikre Danmarks vand – også for fremtidige generationer. Vi står overfor en række udfordringer og potentielle trusler, som kræver handling og rettidig omhu. Forurening, teknologisk udvikling og geopolitiske udfordringer gør, at vores grundvand skal sikres, så næste generation også har adgang til rent vand.

Vores vision er en fremtid, hvor staten tager politisk og økonomisk ansvar for grundvandets beskyttelse og kvalitet, faciliteret af paraplyorganisationer, der er organiseret i et fælles, kommunalt ansvar og lokalt på det enkelte vandværk gennem borgerinddragelse i lokale netværk. Der skal sikres relevante faglige og personlige kompetencer i bestyrelsesarbejdet gennem samarbejde med lokalsamfundet samt interesse- og brancheorganisationer.

Fremtidens vandkvalitet bygger på, at vi tager hånd om vores natur og miljø. Vi skal i fremtiden prioritere politisk arbejde for øget sikkerhed, prioritering og inddragelse af lokalbefolkningen.

Vi skal være mere synlige, oplysende og til stede i hjertet af samfundet. Vi skal sikre borgerinddragelse og en fælles ansvarsfølelse i lokalsamfundet, hvor vandværket er en aktiv medspiller. Vi skal sikre fremtidens vand gennem nytænkning af struktur og organisering og gøre bestyrelsesarbejdet attraktivt – også for de unge.

Vi skal sikre, at der er en høj politisk prioritering af arbejdet med vandbeskyttelse på europæisk, nationalt og kommunalt plan, samt fokus på gennemsigtighed og sammenhængskraft i lovgivningen. Der skal arbejdes for et fortsat offentligt eller forbrugerejet ejerskab, så privat kapital ikke overtager vandkapaciteten med profit for øje.

Fremtidens vand sikres gennem en fortsat høj standard for vandkvalitet, fælles ansvar, øget kendskab og politisk prioritering.

Følgende anbefalinger er idéer til, hvordan vi når i mål med netop dette.

”

Vores værdier for arbejdet med fremtidens vand

1. TILLID

I alt, hvad vi foretager os, skal tillid være tænkt ind. Tillid til vandværker og til forbrugerne er vigtigt for vores deltagelse og for, at vores vandværk kan levere rent og sundt vand i nødvendige mængder.

Vi vil sikre, at bestyrelsen forvalter drift i overensstemmelse med lovgivningen og er transparente om deres arbejde, da det øger tilliden.

2. ANSVARLIGHED

Vandværker skal sikre kvalitet og åbenhed, ved at flere tager ansvar for opgaven. For at sikre det bør der skabes en øget bevidsthed bredt i lokalsamfundet om vand som ressource, med henblik på at den enkelte tager personligt ansvar. Hvis flere tager ansvar, øger det vores tillid. Hvis flere tager ansvar, vil det også sikre, at der er rent og nok vand i fremtiden.

3. DELTAGELSE

Synlighed og viden om vand og vandværker i lokalsamfundet er vigtigt for at sikre deltagelsen. Lokal deltagelse sikrer, at bestyrelsen har relevante kompetencer – både gennem diversitet i rekruttering og uddannelse.

Bestyrelsesarbejdet skal nytænkes, så det svarer til moderne samfundsstrukturer, og tilrettelægges fleksibelt.

Der skal arbejdes for at skabe lokale netværk med interessenter, foreninger og uddannelsesinstitutioner for at fremme bestyrelsesarbejdet.

4. FREMTIDSSIKRING

Vi skal sikre os mod klimaforandringer, så de ikke udgør en trussel mod vores rene grundvand, og at geopolitiske udfordringer ikke udgør en trussel mod vores forsyningssikkerhed. Vi skal sikre, at drift og struktur er fremtidssikret og følger den teknologiske udvikling.

I det ønsker vi oplysning, vidensdeling, handlemuligheder og fælles ansvar for vores grundvand. Kommende generationer skal være kompetenceudviklede til at varetage og overtage ansvaret for bestyrelsesarbejdet i vandværkerne.

5. FORSYNINGSSIKKERHED

Vi skal bibeholde den decentrale struktur, så vi ikke er et interessant mål for udefrakommende angreb. Ved at der er mange vandværker, er man mindre sårbar.

Der skal til enhver tid være den nødvendige mængde borer for at sikre forureningsfrit vand gennem kontinuerlige målinger, ny teknologi og kontrol med vandforbruget hos både industri og privatforbrugere.

BNBO (boringsnære beskyttelsesområder) skal beskyttes mod biologiske angreb. BNBO skal sikres mod forurening med beplantning (skovrejsning) samt evt. sløring og indhegning. Der skal være kontrol med forureningen fra landbrug og industri, herunder også ved jordflytning.

Vi skal udvikle og etablere rørføring mellem vandværkerne, så der altid kan etableres vand fra et andet vandværk.

Tema 1: Fremtidens organisering

FREMTIDENS ORGANISERING

Vi skal arbejde for at bevare lokalt ejerskab i offentligt regi gennem fælles eje og sikre mod overtagelse fra privat kapital og mulighed for profitoptimering.

Vi ønsker et europæisk samarbejde om fremtidens vandforsyning. Brugen af nye teknologier og hurtig implementering af teknologier og løbende evalueringer skal være en garanti for rent drikkevand.

Anbefaling 1a: Lav nye tiltag for at få flere unge i vandværksbestyrelserne.

For at sikre, at flere generationer har lyst til at være med, så der er kvalificerede bestyrelsesmedlemmer i fremtiden, kan Danske Vandværker, vandværks- og forsyningsselskabsbestyrelser forsøge disse nye tiltag for at tiltrække og holde på en yngre målgruppe:

Hvad kan der konkret gøres?

- Lav introduktionsvideoer til sociale medier, som kan øge viden om mulighederne for at engagere sig.
- Nytænk bestyrelsesarbejdet, så man kan løse en specifik og afgrænset opgave – uden nødvendigvis at

- deltage i alt bestyrelsesarbejdet. Det skal være muligt at tilknytte eksterne ressourcer til arbejdsopgaver, som normalt varetages af bestyrelsen. På den måde får man flere ind over, men bevarer også stadigvæk en kerne, der varetager bestyrelsesarbejdet – så længe det er muligt.
- Opret kurser for nye bestyrelsesmedlemmer som en del af værditilbuddet ved at starte i en bestyrelse.
- Lav kommunikation om en plads i bestyrelsen som et "studiejob" for at tiltrække unge. Studiejobbet er en almindelig bestyrelsesplads, men der kommunikeres til en ny målgruppe ved ledige bestyrelsesposter. Man skal stadigvæk vælges ved valg på en generalforsamling.
- Lav en mentorordning mellem "gamle" og nye medlemmer for at sikre en god indkøring og hjælp til at dele den viden, der ligger hos dem, som har siddet i bestyrelsen i mange år.
- Mere information og åbenhed om muligheden for honorar ved bestyrelsesarbejde. I borgerpanelet var vi ikke mange, der vidste, at man får et honorar for at sidde i bestyrelsen, og det kan gøre det mere attraktivt.

Tema 1: Fremtidens organisering

Anbefaling 1b: Skab større transparens om, hvor vores vand kommer fra

Når man som forbruger ved, hvor vandet i vandhanen kommer fra, har man nemmere ved at identificere sig med de forbrugerejede vandværker og den kommunale vandforsyning. Vi tror på, at det kan skabe interesse for godt og rent drikkevand og borgernes miljøbevidsthed, hvis man ved, hvor der er borer, og hvor vandværket ligger. En øget synlighed kan øge bevidstheden og interessen for vandværkernes arbejde.

Hvad kan der konkret gøres:

- Danske Vandværker, lokale vandværker, offentlige forsyningsselskaber eller miljømyndigheder kan udgive topografiske kort med fortegnelser over, hvor man henter vandet fra i lokalområdet, og hvor ens vandværk ligger. Det kan også bidrage til forbrugernes bevidsthed om ejerskabet til de forbrugerejede vandværker.

- Vi tror, at det ville øge interessen for rent drikkevand at putte det på "landkortet". Det kunne være et kort over placeringen. Et kort man kunne modtage ved tilflytning. Det kunne tiltrække flere og gerne yngre medlemmer i vandværksbestyrelserne og skabe en større rotation.
- Det er selvfølgelig vigtigt, at man er opmærksom på forsyningssikkerheden, og at der ikke offentliggøres noget, der kan kompromittere denne. Det kunne fx gøres ved at lave nogle lidt upræcise kort, med cirka-optegnelser.

Tema 2: Fremtidige generationer og demokratisk fornyelse

FREMTIDIGE GENERATIONER OG DEMOKRATISK FORNYELSE

Vi drømmer om bred borgerdeltagelse og fællesskaber, der tager et tydeligt ansvar og udgør vores fælles sikkerhed for fremtidens vand.

Anbefaling 2a: Vedtægtsændring om krav til ejerskab af ejendom

Det er kun personer, der har tinglyst adkomst til en ejendom, der kan blive medlem af vandværker. Det skaber en barriere for yngre medlemmer og holder en del af forbrugerne fra at få indflydelse. Hvis man ændrer denne vedtægt, kan det skabe en bredere alderssammensætning, og flere borgere kan tage ejerskab.

Hvad kan der konkret gøres?

- Hvert enkelt vandværk skal ændre deres vedtægter på deres generalforsamling. Vi foreslår en vedtægtsændring, der består i at fjerne kravet til, at man skal være ejer af en matrikel.
- Alle forbrugere skal kunne stille op, og det ville åbne muligheden for, at flere kan vælges til bestyrelsen – også flere unge, som er en målgruppe, der typisk endnu ikke ejer ejendom.
- Derudover åbner det også op for en stor gruppe af forbrugere, der er lejere. En ny regel kunne være, at man skal have folkeregisteradresse i forsyningsområdet.

Tema 2: Fremtidige generationer og demokratisk fornyelse

Anbefaling 2b: Gør flere opmærksomme på deres ansvar

Danske Vandværker og de lokale vandværksbestyrelser skal informere mere om deres arbejde og det fælles ansvar, det er at passe på vores drikkevand. Vi skal have større forståelse for, at det er vores fælles pligt at sikre drikkevandet – både fordi det viser muligheden for at tage ansvar for arbejdet for rent vand, men også fordi alle kan påvirke vandkvaliteten gennem forurening.

Hvad kan der konkret gøres:

- Send flere invitationer til at deltage. Det kan være gennem plakater i børnehaver, hvor man tiltrækker forældre til at passe på deres børns vand i fremtiden. Det kan også være invitationer på sms, via mail, på Facebook og i nyhedsbreve.
- Mere oplysning om vandværkernes drift. Det kunne være gennem "åbne dage" på vandværker, så man kan se, hvad vandværker laver, og hvilke opgaver de løfter. Hvis kendskabet øges, øges interessen.

Anbefaling 2c: Unge i et advisory board om mere oplysning om forsynings-sikkerhed til fremtidige generationer

Vi skal sikre, at fremtidens generationer ved, hvordan vi passer vores grundvand, og hvad man gør ved uforudsete hændelser, så vi sikrer rent vand i fremtiden. Det tager 25 år for vandet at bevæge sig fra overfladen til grundvandet, så vores adfærd nu påvirker vores børn og børnebørns vand.

Hvad kan der konkret gøres?

- Danske Vandværker kan nedsætte et "unge-advisory board", der skal komme med idéer til, hvordan man skaber mere oplysning og information om vandforsyningen til de næste generationer.
- "Unge-advisory boardet" skal give tip til, om man skal lægge mere information ud på internettet – og hvor og hvordan, eller om det ville motivere de unge at lave skræmmekampanjer om, at vi kan ende med at skulle købe vores vand i supermarkedet ligesom i udlandet. Hvordan udbreder man fx viden om, hvad man skal gøre, når der er en lækage?

Tema 3: Fremtidens ejerskab og lokale fællesskab

FREMTIDENS EJERSKAB OG LOKALE FÆLLESSKAB

Vi er optaget af en fremtid, hvor staten på den ene side sikrer fælles rammer og regler og på den anden side arbejder for forsyningssikkerhed på nationalt niveau. Samtidig styrkes paraplyorganisationerne, der er organiseret med afsæt i fælles ejerskab af vandværker, der sikrer lokalt ejerskab og borgerinddragelse.

Anbefaling 3a: Inddrag og engager lokale interessenter

Vi mener, at det skaber værdi med lokal forankring af ejerskab af vandværker. Men vi skal finde på nye måder at rekruttere medlemmer til bestyrelsen og kommunikere viden til brugerne. Det vil styrke det lokale fællesskab, hvis Danske Vandværker og vandværket øger synlighedsindsatsen af det lokale vandværk.

Hvad skal der konkret gøres?

Danske Vandværker kan udarbejde et idékatalog til at arbejde med lokale interessenter og lave indsatser og arrangementer for dem. Med lokale interessenter menes der virksomheder, grundejerforeninger, skoler, uddannelses- og daginstitutioner, idrætsforeninger, klubber og egentlig alt, hvad der giver mening lokalt.

Det lokale vandværk kan bruge et katalog som inspiration til helt konkrete arrangementer/dage/indsatser, så hvert enkelt vandværk ikke skal opfinde den dybe tallerken.

Husk, at vandværkerne har forskellige størrelser, og at det kræver forskellige indsatser og idéer.

Tema 3: Fremtidens ejerskab og lokale fællesskab

Anbefaling 3b: Skab en drejebog til bedre organisering af vandværker

For at give konkrete værktøjer til lokale bestyrelser kan Danske Vandværker lave en drejebog, der giver tip til forskellige muligheder for fornyelse.

Det kan være i forbindelse med interne udfordringer, men også med henblik på at udvikle sig fx gennem vedtægtsændringer, sammenlægninger, rotationsprincipper eller at skabe mere synlighed om bestyrelsesarbejdet. Det vil gøre Danske Vandværker mere synlige for bestyrelserne.

Hvad kan der konkret gøres?

I drejebogen kan der gives input til forskellige ting såsom:

- Konkrete værktøjer til udfordringer af intern karakter
- Mulighed for vedtægtsændringer med henblik på at trække flere borgere og interessenter ind
- Rotationsprincipper i bestyrelsen som mulighed for udskiftning
- Gode råd og vejledning fra Danske Vandværker (for at være mere synlige for bestyrelserne)
- Case-beskrivelser af gode erfaringer fra andre vandværker. Hvad har andre gjort, der virker?

Tema 3: Fremtidens ejerskab og lokale fællesskab

Anbefaling 3c: Udarbejd fælles skabelon til oplysningskampagne

Danske Vandværker kan hjælpe med at lave lokale oplysningskampagner. Der er mange, der ikke ved noget om deres lokale vandværk.

Det vil give bedre brugere og mere engagerede borgere, hvis der gives mere information om vandværkers rolle og arbejde.

En fælles skabelon til, hvordan man kan tilgå oplysningsarbejdet, vil forbedre kvaliteten af den oplysning, det lokale vandværk kan give.

Hvad kan der gøres konkret?

Danske Vandværker kan udarbejde følgende:

- Videomateriale med en generel introduktion
- En plakat eller lignende, der kan bruges lokalt ved at udskifte navne på byer og kontaktpersoner og evt. billeder. Kan være invitation til bestyrelsesarbejdet eller til åbent hus.
- Forslag til indlæg i aviser, der kan bruges af lokale bestyrelser
- Foredrag om vand og vandværkers rolle
- "Emnekasse", som grundskolelærere kan bestille om vandværker
- Undervisningsmateriale
- Materiale til "Fra jord til hane", en fast kampagneuge eller -dag hvert år – det kunne være uge 18.

Lokale vandværker følger op lokalt ved at afholde:

- Information ved tilflytning fx gennem brev i e-Boks
- Årligt infomøde om vandværket – åbent hus for interesserede.

Tema 4: Fremtidens forsyningssikkerhed

FREMTIDENS FORSYNINGSSIKKERHED

Vi drømmer om, at vi også i 2050 kan åbne for hanen og få rent drikkevand, hvor vi undgår forurening, har vand nok, at forbrugerne har ansvar for drift og forbrug – og at vandværkerne er sikret mod udefrakommende trusler.

Anbefaling 4a: Undervisningsmateriale og oplysning til fremtidens forsyningshelte

Vi skal have fokus på at udbrede kendskabet til arbejdet med vandkvalitet og vandforsyning. Befolkningen ved ikke nok om vandforsyning (kritisk infrastruktur), og det skaber en mangel på frivillige.

Vi tror på, at oplysning er det første skridt, man skal tage, og det er så vigtigt, at vi tror på, at man kan starte helt nede i grundskolen.

Her er idéer til, hvordan det kunne se ud:

- En temadag (eller -uge) i grundskolen
- En temadag (eller -uge) i gymnasiet
- Besøg på vandværk
- En temadag (eller -uge) på diverse uddannelser (AMU mv.)
- Synliggørelse ved tilstedeværelse på kulturnat, sankthans, fastelavn og andre lokale events
- Reklamebanner forskellige steder såsom på genbrugspladser og i affaldsskure
- Familiedag, hvor vandværket åbner dørene med kaffe, te, vand og gratis drikkedunk
- Humoristiske reklamer – huskværdige slogans. Det hjælper. Vi glemmer aldrig Bodil, og at man ikke skal "fucke med hendes grundvand".

Vi ved godt, at skoler og uddannelsesinstitutioner er travle, og at det kræver prioriteringer. Derfor er det vigtigt at have nationale politikere fra Folketinget med i samtalen sammen med undervisningsministeriet, lokalpolitikere og andre interessenter.

Tema 4: Fremtidens forsyningssikkerhed

Anbefaling 4b: Skab større gennemsigtighed om vandkvalitet og forsyning

Vi tror på, at man skal synliggøre det arbejde, som vandværkerne løfter, for at få flere til at engagere sig.

Vi ved ikke noget om vandkvaliteten, og hvem der sikrer den – hvis man gjorde forbrugerne opmærksomme på dette, kunne det skabe større interesse (også blandt flere befolkningsgrupper).

En større interesse og åbenhed om vandkvaliteten kunne også være med til at skubbe på en politisk dagsorden om, at vi skal passe på vores vand – nu og i fremtiden.

Hvad kan der konkret gøres:

- Når man som forbruger modtager en vandregning, kan man også modtage de seneste prøveresultater.
- Det vil skabe større åbenhed og synlighed at udsende resultater af diverse målinger fra indvindingsområder.
- Her skal man være opmærksom på at forklare resultater og evt. opfølgende handlinger, så det ikke skaber mere frygt eller utryghed, at man modtager målingsresultaterne. Der skal arbejdes grundigt med formidlingen.
- Man kunne også én gang årligt udsende bestyrelsens årsberetning til lokalsamfundet for at skabe gennemsigtighed om arbejdet i vandværket.

Tema 4: Fremtidens forsyningssikkerhed

Anbefaling 4c: Fælles folkeeje af jord omkring vandboring*

Vi ønsker en større interesse om "vandsagen" ved at give borgere mulighed for at støtte økonomisk til at passe på jorden omkring vandboringer og være med til at passe på naturen og grundvandet.

Det kan aktivere lokalsamfundet og øge ejerskabet for sagen.

Det vil kræve politiske tiltag ved opkøb af jord i samarbejde med vandværker, foreninger og private samarbejdspartnere ved boringer og vandværker eller statslig ekspropriation.

**Denne anbefaling havde opbakning fra halvdelen af borgerpanelet. Det er alligevel valgt at tage den med for at vise idéen og tankerne bag.*

Hvad kan der konkret gøres:

- Det kan undersøges, hvorvidt det er muligt at købe jorden omkring et vandværk. Herefter kan det gøres muligt at købe sammen gennem:
- Folkeaktier ligesom hos Danmarks Kulturarv:
<https://dkkulturarv.dk/saadan-stoetter-du/folkeaktier/>
- Salg af t-shirts og merchandise, der fremmer interessen og får flere med på sagen (her rækkes der ud til lokalsamfundet og kommunikeres for at få lokal støtte)
- Oplyse om uheld, der er en trussel for vores grundvand, og hvordan du som borger kan være med til at beskytte vandet ved at købe jorden.

Tema 5: Fremtidens vandkvalitet

FREMTIDENS FORSYNINGSSIKKERHED

Fremtidens vandkvalitet bygger på, at vi tager vare på vores natur, miljøet, skovene og biodiversiteten. Langs kysterne, langs åer, rundt om søerne og de lokale vandværker. Vi skal politisk arbejde for øget sikkerhed, prioritering samt inddragelse af lokalbefolkningen, særligt være til stede og synlige i hjertet af samfundet, herunder i vuggestuer, børneinstitutioner og skoler, og indgå aktivt i de lokale omgivelser.

Anbefaling 5a: Lav nye tiltag for at rekruttere nye medlemmer til vandværksbestyrelserne

Vi mener, at man bør prøve nye ting og skabe nye rammer for at rekruttere nye medlemmer. Vi tror også på, at det er en vigtig fælles opgave, og at myndighederne bør bevilge ressourcer til fx informationsmaterialet, der udfærdiges af vandværkerne.

I markedsføring og udvikling skal man have unges input og unge til at tiltrække de andre unge. Men vi skal også huske, at der skal være plads til alle, og appellere til at ansvarlighed gælder alle aldre.

Hvad kan der konkret gøres:

Vandværker skal være mere synlige i lokalsamfundet. Store dele af borgerpanelet havde ikke hørt om arbejdet i deres lokale vandværker og har haft svært ved at finde information om det.

- Synlighed på sociale medier
- Tilbyd børnepasning på bestyrelsesmøder
- Vise, at der i vandværksarbejdet er mulighed for læring, og at det pynter på CV og erfaring
- Information og rekruttering gennem sportsforeninger og ungdomsforeninger. Fx have stande ved events, byfester, kræmmermarkeder
- Være til stede på flere lokale folkemøder for at skabe bedre viden og større interesse for arbejdet i bestyrelsen
- De bestående bestyrelser skal være åbne for nye synspunkter og input
- Foredrag på uddannelsesinstitutioner
- Det skal gøres sjovt og indbydende
- Nytænk organiseringen af bestyrelsesarbejdet: Hvordan kan det passe til flere præferencer i fremtiden?
- Lav evt. rotation i bestyrelserne, så der bliver skabt en mulighed for, at posterne bliver besat af forskellige.

Tema 5: Fremtidens vandkvalitet

Anbefaling 5b: Opret en mentorordning i bestyrelserne

Hvis vi skal have flere til at tage ansvar for vores drikkevand, skal vi styrke vidensdeling og overlevering samt tydeliggøre, at hvis man har lyst til at gå ind i sagen, kan man blive taget i hånden og hjulpet godt i gang. Det løser en evt. usikkerhed for nye medlemmer, fordi der er en, de kan spørge om hjælp.

Hvad kan der gøres konkret:

Mentorordningen kan bestå af forskellige dele:

- Mentorordning fra eksisterende til nyt medlem
- Nye medlemmer kan "tages i hånden" i ca. 6 måneder som tilbud og vejledes til relevante kurser inden for rimelighedens grænser og interesse.
- Der kan laves to pladser til "prøve-medlemmer" i bestyrelsen (hvor der ikke er krav til ejerskab om ejendom)
- Kurser skal både kunne afholdes i form af kurser fysisk og online.

Anbefaling 5c: Vi skal spare på grundvandet og genbruge vandet

Vi skal begynde at prioritere, hvad vi bruger grundvandet til, så vi har rent grundvand i længere tid. Lige nu bruges det rene grundvand til ting som at skylle ud i toilettet, til nedkøling af datacentre, til industri, til at vaske gader med og til renoveringsopgaver.

Vi bliver nødt til at aktivere myndigheder og virksomheder i samtalen om, hvordan vi bruger og genbruger grundvand/spildevand/regnvand.

Hvad kan der gøres konkret:

- Forske i metoder til at genbruge grundvand og andet vand, der er effektivitet og økonomi i.
- Fremtidens nybyggeri skal bygges/konstrueres, så der kan anvendes regnvand til toilet og havevanding/bilvask
- Virksomheder bør samle og opbevare vand i et anlæg, som kan bruges og genbruges til teknisk vand – alt det, som ikke kræver drikkevandskvalitet.

Udtalelser

Ungerepræsentanters udtalelse

Ungerepræsentanters udtalelse til Danske Vandværkers borgerpanel

Af Poul Ingvorsen Dall, Lærke Schiött og Marius Holtze

Vi deltog som ungerepræsentanter ved borgerpanelets tredje samling med et særligt fokus på yngre generationers engagement. Vi bidrog aktivt til diskussionerne med unikke indsigter om, hvad det er, der motiverer os unge til at involvere os i sager og fællesskaber. Først og fremmest er det vigtigt at anerkende, at unge er lige så mangfoldige som resten af befolkningen. Der er derfor en bred vifte af præferencer og hensyn, som skal tages i betragtning. Blandt os fire unge er der særligt fire faktorer, der motiverer vores deltagelse:

Med disse faktorer som rettesnor håber vi at kunne inspirere til at udvikle de deltagelsesformater, man inviterer til. For der er brug for en større repræsentation af unge, når der udvikles løsninger til fremtiden.

Faktorer for deltagelse:

1. Læring og udvikling: Deltagelse skal medføre læring. Om det er at forstå, hvordan man afvikler en generalforsamling, planlægger et event eller holder en engagerende præsentation, skal deltagelsen give os nye færdigheder, som er brugbare i mange sammenhænge. Det gør det spændende at deltage, fordi vi får mulighed for at udvikle vores kompetencer.

2. Fællesskabet: Det sociale element er essentielt. Det skal være sjovt og givende at være en del af gruppen. Det hjælper betydeligt, hvis vi kan finde fælles fodslag med de andre deltagere i rummet, og det er et trækplaster, hvis vi kan se os selv i det eksisterende fællesskab.

3. Passion for sagen: Genstandsfeltet for deltagelsen skal føles vigtigt og presserende, for at vi engagerer os. At tro på, at sagen er værd at kæmpe for og kræver forandring, giver os indre motivation til at investere tid – selv på en lørdag eller en hverdagsaften. Husk, at unge har forskellige interesser og ofte vil engagere sig i det frivillige arbejde, fordi arbejdet indeholder elementer fra deres interesseområde.

4. Ligeværdig deltagelse: Vores stemmer skal veje lige så meget som alle andres i rummet, også selvom vi måske ser anderledes ud eller har forskellige synspunkter og perspektiver. Det motiverer, når vi bliver taget alvorligt og kan være del af en ligeværdig dialog.

We Do Democracy har fungeret som uafhængigt tredjepartssekretariat for Danske Vandværkers borgerpanel.

Vi har som sekretariat haft ansvar for at designe, organisere og facilitere borgerpanelet for at sikre en neutral proces med armslængde til Danske Vandværkers egne ønsker og dagsordner.

Det har været vores opgave at sikre en uvildig proces med:

- gennemsigtighed i tilrettelæggelsen
- adgang til uafhængig ekspertise
- tid til rådslagning for borgersamlingens medlemmer
- forpligtelse fra opdragsgiveren til at modtage, svare på og offentliggøre borgerpanelets anbefalinger.

Danske Vandværker har ikke påvirket processen i en retning eller forsøgt at påvirke borgernes anbefalinger. Samlet set vurderer vi, at borgerpanelet lever op til OECD's principper og er gennemført som en uvildig borgerproces.

En stor opgave

Borgerpanelet om fremtidens vand havde den overordnede opgave at give anbefalinger til Danske Vandværkers landsbestyrelse og strategiarbejde ved at svare på følgende spørgsmål:

“Vi har brug for din hjælp til at udvikle fremtidens vandforsyning, hvor vi har forsyningssikkerhed, drikkevand af den højeste kvalitet og stor lokal opbakning”

- Hvordan tænker vi borgere, lokale foreninger og virksomheder med i udviklingen af fremtidens vandforsyning og samtidig styrker vores stærke lokalsamfund?
- Hvad skal der til, for at flest muligt aktivt involverer sig i deres lokale vandværker?

Udfordringen med at engagere fremtidens generationer er en udfordring, som flere frivillige og medlemsdrevne organisationer kan genkende. Det har derfor været en spændende samtale om, hvad der motiverer til deltagelse, og hvordan man organiserer sig i fremtiden.

Vi har oplevet en tydelig opbakning til metoden og en respektfuld håndtering af rollen som opdragsgiver – i tråd med OECD's principper om armslængde.

Medlemmer

Borgerpanelets medlemmer blev udvalgt ved rekruttering fra Voxmeters panel.

Sammensætningen har været repræsentativ, om end enkelte mindre skævheder ift.

aldersfordelingen er opstået på grund af frafald undervejs. Derfor fik vi også et ekstra ungeperspektiv ind på weekendsamlingen ved at lave et ungepanel med deltagere, der bidrog til gruppearbejdet efterfølgende. De unge var rekrutteret gennem tredjepartssekretariatets netværk.

Vi har observeret en høj grad af engagement fra medlemmerne. De har lyttet til eksperter, drøftet komplekse udfordringer og prioriteret mellem forskellige løsninger. Diskussionerne har været præget af respekt og nysgerrighed på tværs af forskelle i alder, baggrund og erfaring. Medlemmerne har arbejdet seriøst med opgaven om at udvikle anbefalinger, der både er fagligt forankrede og lokalt meningsfulde.

En redaktørgruppe af medlemmer, i samarbejde med sekretariatet, har sikret, at anbefalingsteksten blev klar og forståelig. Alle borgerpanelets medlemmer havde mulighed for at skrive, kommentere og bidrage til udformningen af de endelige anbefalinger.

Modtagere

Som tredjepartssekretariat har vi observeret et borgerpanel, der har været optaget af at udvikle anbefalinger, der hjælper Danske Vandværker med at udbrede viden om deres arbejde. De har været interesseret i emnet – men de fleste blev det først, efter at de blev rekrutteret til at deltage i borgerpanelet, da de ikke kendte til vandværkernes arbejde og muligheden for at deltage.

Vi vurderer, at anbefalingerne bør læses som et bud, der afspejler borgernes perspektiver inden for den tid og de rammer, der var til rådighed. De skal ikke opfattes som endelige løsninger, men som idéer, der kan understøtte retningen for vandværkernes måde at udvikle sig og gøre opmærksomme på sig selv.

Danske Vandværkers borgerpanel har også vist, at inddragelse på denne måde kan styrke arbejdet med strategiske udfordringer og især om deltagelse, hvor vi skal have de mennesker ind i rummet, det handler om, for at blive klogere på, hvordan vi løser udfordringerne.

Vi opfordrer Danske Vandværkers landsbestyrelse, organisation, vandværker og andre organisationer med samme udfordringer til at modtage anbefalingerne med samme seriøsitet og respekt, som de er blevet udarbejdet med – og til at det ses som begyndelsen på en længere proces, hvor flere borgere kan tage ejerskab over fremtidens vand.

Borgerpanelets sekretariat.

Simone Klint og Johan Galster

We Do Democracy

- **Metode**
- **Proces**
- **Organisering**
- **Mandat**
- **Sammensætning**
- **Forløb**

Kort om metoden

Danske Vandværkers borgerpanel trækker på deliberativt demokrati. Et borgerpanel bygger på en metode, der giver et repræsentativt udsnit af borgere mulighed for at beskrive og anbefale deres bud på løsninger. Metoden har vist sig egnet til at udvikle svar på dilemmafyldte og komplekse problemstillinger samt til at udvikle medierede anbefalinger.

Det vil sige, at processen arbejder med, hvordan medlemmerne kan udvikle løsninger, som de alle kan se sig i. Deliberativ betyder, at metoden er baseret på rådslagning, samtale og fokus på fælles løsninger.

Deliberative processer er internationalt anerkendt og bliver anvendt systematisk i blandt andet EU, Canada, Storbritannien, Tyskland, Australien, Irland, Bolivia, Belgien og Finland. OECD's deliberative principper for borgersamlinger og borgerting, som dette borgerpanel har fulgt, er følgende:

OECD's principper:

- **Formål:** Medlemmerne skal have et tydeligt formål, der er knyttet til et reelt, afgrænset politisk problem.
- **Mandat:** Beslutningstagerne forpligter sig offentligt til at besvare eller agere på borgernes anbefalinger inden for et rimeligt tidsrum.
- **Gennemsigtighed:** Den deliberative proces er offentlig og mulig at følge. Alle procesmaterialer er offentligt tilgængelige.
- **Inklusion:** Der tages hensyn til at forskellige grupper i samfundet skal kunne deltage.
- **Repræsentation:** Medlemmer anses som et mikrokosmos af den bredere befolkning.
- **Information:** Medlemmer skal have adgang til bred, relevant og tilgængelig information og ekspertise.
- **Fælles drøftelser:** Medlemmerne skal gennem processen finde et fælles beslutningsgrundlag for deres anbefalinger til beslutningstagerne. Dette forudsætter aktiv lytning, vægtning og overvejelse af forskellige perspektiver samt mulighed for, at alle medlemmer kan tale og bidrage.
- **Tid:** Deliberation kræver tid til, at medlemmerne kan fordybe sig og reflektere over den viden, de introduceres for, for dermed at kunne udvikle informerede anbefalinger til et komplekst politisk spørgsmål.
- **Armslængde:** Processen skal organiseres med afsæt i et tredjepartsekretariat, der er uafhængig af opdragsgiver, interessenter og lobbyorganisationer.
- **Privatliv:** Medlemmers privatliv skal respekteres og beskyttes mod uønsket opmærksomhed i medier.
- **Evaluering:** Medlemmerne skal have mulighed for en anonym evaluering af processen efter en række objektive kriterier (fx kvantitet og diversitet i informationer, mængden af tid til læring, faciliteringens uafhængighed).

Borgerpanelets mandat

Borgerpanelets mandat er den forpligtelse, som Danske Vandværker har indgået forud for processen. Det er med andre ord det, Danske Vandværker har lovet, at de vil gøre med anbefalingerne, uanset hvordan de ender med at se ud.

Danske Vandværkers arbejde med borgerpanelets anbefalinger er aftalt gennem nedenstående mandat:

- Landsbestyrelsen i Danske Vandværker forpligter sig til:
- at give borgerpanelet ret til at udarbejde uvildige anbefalinger på den kerneopgave, som borgerpanelet har arbejdet med.
- at behandle borgerpanelets anbefalinger i de rette instanser og undersøge mulighederne for at realisere anbefalingerne i praksis.
- at redegøre for, hvordan anbefalinger bliver fulgt og ikke fulgt.
- sammen med Danske Vandværkers sekretariat at tage stilling til, hvordan anbefalingerne kan indgå i Danske Vandværkers kommende strategi.
- at give en skriftlig status senest 12 måneder efter udarbejdelse af anbefalinger.

Borgerpanelets organisering

Borgerpanelet er nedsat af Danske Vandværker for at kvalificere samtalen om fremtiden for de demokratisk ejede vandværker. Panelet skal sikre, at nye og særligt yngre stemmer bliver hørt, og at perspektiverne afspejler en bred repræsentation af befolkningen i Region Sjælland.

Opdragsgiver er landsbestyrelsen i Danske Vandværker. De har stillet panelet kerneopgaven og har forpligtet sig til at viderebringe borgernes anbefalinger til Region Sjælland.

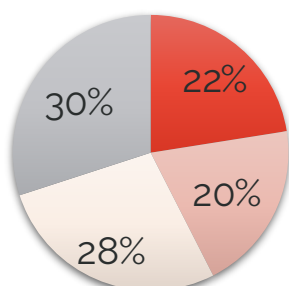
We Do Democracy fungerer som panelets tredjepartssekretariat og lead-rådgiver. Sekretariatet har haft ansvaret for, at processen har været fair, gennemsigtig og inkluderende.

Organiseringen læner sig op ad OECD's internationale principper for velfungerende og uvildige processer: Good Practice Principles for Deliberative Processes for Public Decision Making.

We Do Democracy introducerede i 2019 Danmarks første borgersamling i Københavns Middelalderby og har siden gennemført mere end 20 borgerpaneler og borgersamlinger i kommuner og organisationer. Erfaringen viser, at deliberative processer kan skabe afbalancerede løsninger og nye veje frem i komplekse spørgsmål.

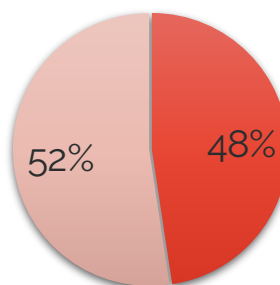
Borgerpanelets rekrutterede sammensætning af medlemmer

Alder

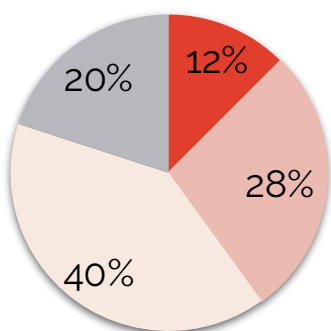
- 16-34 år
- 35-49 år
- 50-64 år
- 65+ år

Køn

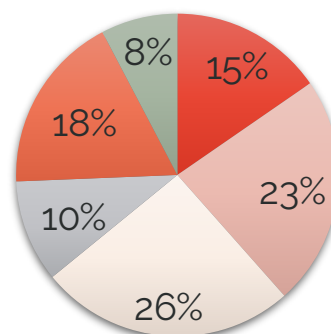
- Kvinde
- Mand

Område

- Område 1 - Guldborgsund og Vordingborg
- Område 2 - Greve, Køge, Roskilde & Stevns
- Område 3 - Faxe, Næstved, Ringsted, Slagelse & Sorø
- Område 4 - Holbæk & Kalundborg

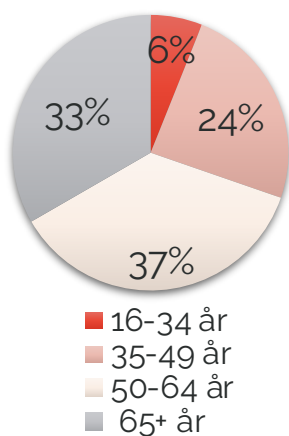
Uddannelse

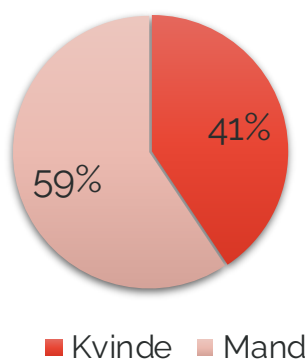
- Grundskole
- Gymnasial
- Erhvervsfaglig
- Kort videregående
- Mellemlang videregående
- Lang videregående

Borgerpanelets endelige sammensætning af medlemmer

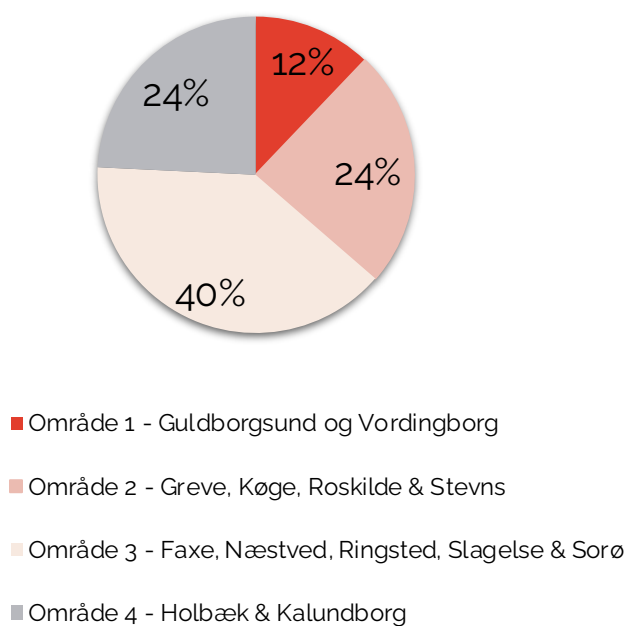
Alder

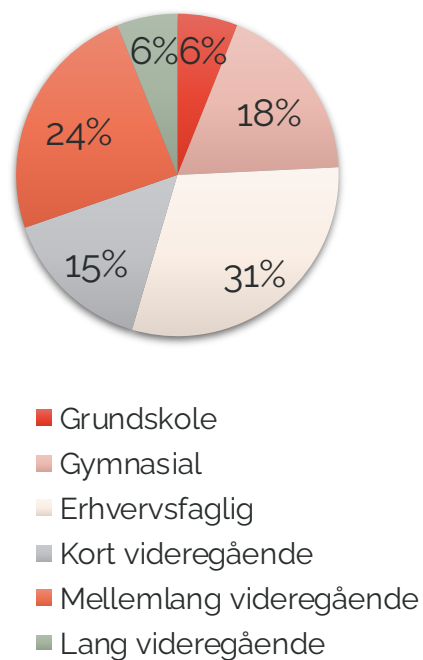
Køn

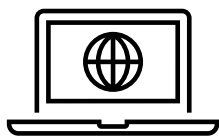
Område

Uddannelse

Borgerpanelets forløb

Møde 1 - Introduktion og ombord i opgaven

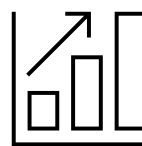
Tirsdag d. 26. august, kl. 17.30 - 20.30 (onlinemøde).

Formål:

- Møde hinanden og dele perspektiver
- Blive klogere på opgaven, forløbet og jeres roller
- Få viden om vandforsyning og deltagelse

Program:

- Velkomst v. Lise-Lotte Toft – Danske Vandværker og We Do Democracy
- Ekspertoplæg v. Hans-Jørgen Albrechtsen, DTU Institut for Vand og Miljøteknologi & Caroline Anna Salling, Københavns Universitet
- Gruppearbejde og Q&A med eksperterne

Møde 2 – Bliv klogere på udfordringen

Tirsdag d. 2. september, kl. 17.30 - 20.30 (onlinemøde).

Formål:

- Få ny viden om vandværkslandskabet
- Begynde samtalen om udfordringer med demokratisering af grundvandet
- Blive klogere på hinandens perspektiver

Program:

- Videnspanel og samtale om udfordringer og muligheder
- Gruppesamtaler og gruppearbejde med temaer og dilemmaer
- Borgerpanelets vigtigste bud på dilemmaer i forbindelse med fremtidens demokratiske vandværker

Møde 3 - Weekendsamling.

Fremtidens demokratiske vandværker

Lørdag og søndag d. 13. og 14. september. Fysisk samling i Sorø

Formål:

- Tale med hinanden og lytte til holdninger om vores fælles drikkevand og demokratisk medejerskab
- Blive klogere på, hvilken fremtid vi håber på
- Skrive på de fælles anbefalinger
- Undersøge udfordringer og styrker ved kerneopgaven med Danske Vandværker

Dag 1

- Udarbejde borgerpanelets fælles værdier
- En rejse ud i fremtiden: Hvordan ser vores deltagelse ud om 10 år?
- Introduktion til fremtidens demokrati og ungedeltagelse
- Workshop om ungedeltagelse
- Gruppearbejde med anbefalingerne
- Fælles dialog med Danske Vandværker

Dag 2

- Deltagelses- og motivationsinterview
- Anbefalingsworkshop
- Anbefalingsgalleri, feedback og rådslagning i borgerpanelet
- Indarbejdelse af feedback og færdiggørelse af anbefalingerne

“

Vi skal være mere synlige, oplysende og til stede i hjertet af samfundet. Vi skal sikre borgerinddragelse og en fælles ansvarsfølelse i lokalsamfundet, hvor vandværket er en aktiv medspiller. Vi skal sikre fremtidens vand gennem nytænkning af struktur og organisering og gøre bestyrelsesarbejdet attraktivt – også for de unge.

”

Borgerpanel om fremtidens drikkevand
2025